

หน่วยการเรียนรู้ที่

1

หลักสุขภาพความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม

ในการปฏิบัติงานอาชีพ

สาระการเรียนรู้

1. หลักอาชีวอนามัย
2. ความปลอดภัยในการปฏิบัติงานอาชีพ
3. หลักการของความปลอดภัย
4. การส่งเสริมความปลอดภัยในการปฏิบัติงานอาชีพ
5. แนวทางการส่งเสริมความปลอดภัยในองค์กรให้ประสบความสำเร็จ
6. ประโยชน์ของการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการปฏิบัติงานอาชีพ

1.

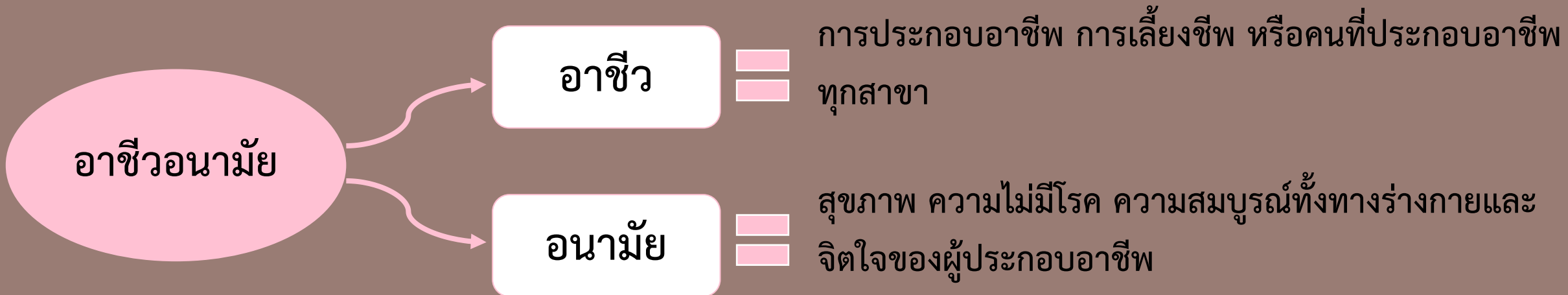
หลักอาชีพอนามัย

อาชีวอนามัย (Occupational Health)

เป็นศาสตร์หนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการดูแล
สุขภาพอนามัยของผู้ประกอบอาชีพ ป้องกัน
ไม่ให้ผู้ประกอบอาชีพได้รับอันตรายระหว่าง
ปฏิบัติงาน หรือต้องการให้ผู้ประกอบอาชีพ
เกิดความปลอดภัยสูงสุด และได้รับความ
คุ้มครองและสิทธิประโยชน์ตามกฎหมาย

สรุปความหมาย

อาชีวอนามัย

หมายถึง งานที่เกี่ยวกับการส่งเสริม ควบคุม ดูแลป้องกันโรค ป้องกันอุบัติเหตุ ดำรงรักษาสุขภาพอนามัยของผู้ประกอบอาชีพให้มีความปลอดภัย มีสภาพร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์

องค์การแรงงานระหว่างประเทศ

(International Labor Organization: ILO)

กล่าวถึงความหมายของอาชีพนามัยว่า

“

งานที่เกี่ยวข้องกับงานส่งเสริม ดำรงไว้
ซึ่งสุขภาพกาย สุขภาพใจ และสังคมที่ดี
ของผู้ประกอบอาชีพทั้งหมด

”

ขอบข่ายและลักษณะ ของงานอาชีพอนามัย

ดำเนินการปกป้องคุ้มครองผู้ประกอบอาชีพ
มิให้การทำงานที่เสี่ยงต่ออันตราย หรือจะ
เป็นสาเหตุให้เกิดโรคร้ายไข้เจ็บ

งานป้องกัน (Prevention)

ป้องกันมิให้ผู้ประกอบอาชีพมีสุขภาพ
เสื่อมโทรมหรือผิดปกติที่เกิดจากสภาพ
หรือสภาวะการทำงานที่ผิดปกติ

งานส่งเสริม (Promotion)

เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมให้ผู้ประกอบ
อาชีพมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตใจ
ที่แข็งแรง ตลอดจนมีความเป็นอยู่ที่ดี

งานปกป้องคุ้มครอง (Protection)

การจัดการทำงาน (Placing)

จัดการสภาพแวดล้อมในการทำงานให้มี
สภาพเหมาะสมกับความต้องการของ
ร่างกาย จิตใจของผู้ประกอบอาชีพ

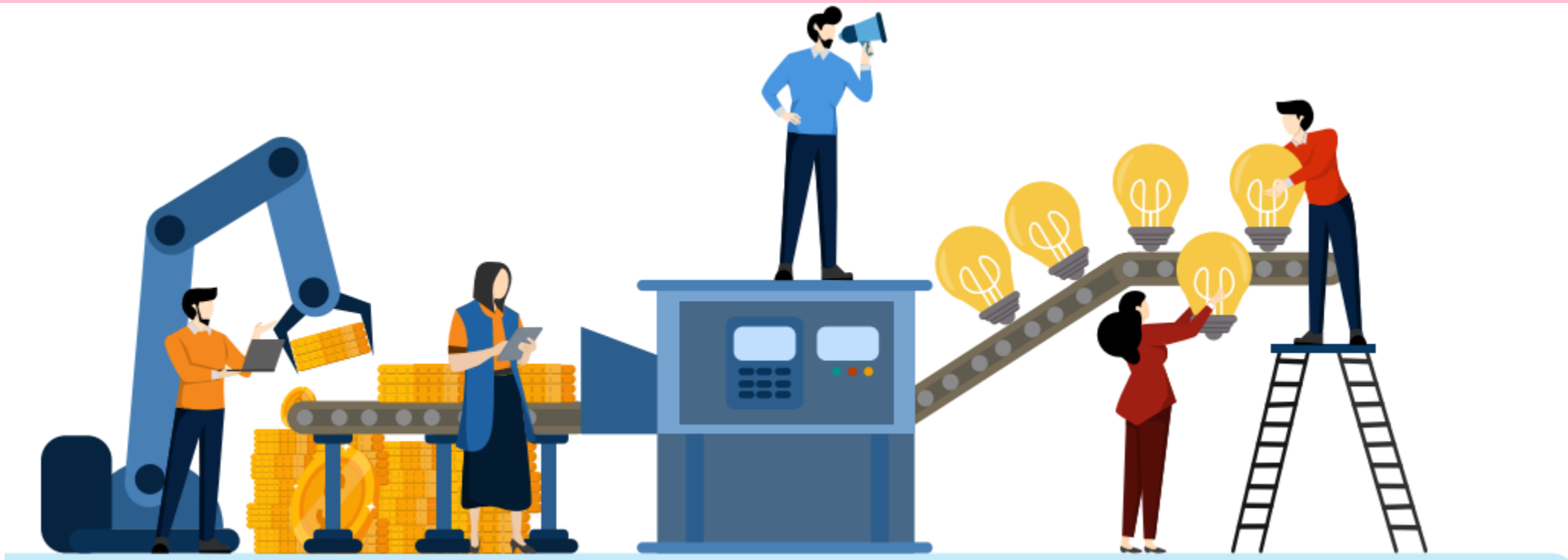
การปรับงานและคน ให้มีความเหมาะสมกัน (Adaptation)

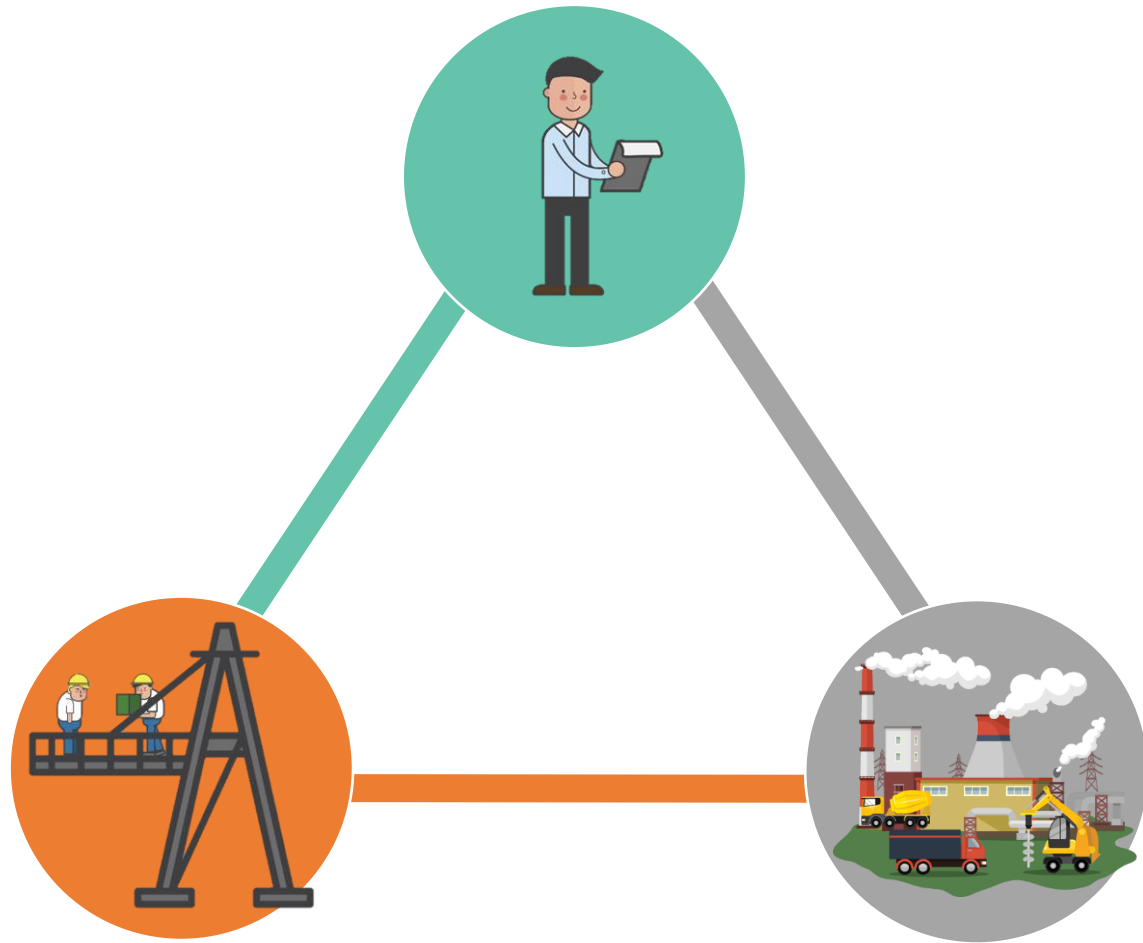
ปรับสภาพของงานให้สอดคล้องเหมาะสม
กับผู้ประกอบอาชีพ โดยคำนึงถึงสภาพ
สรีรวิทยาและพื้นฐานความแตกต่างทั้งใน
ด้านร

2.

ความปลอดภัยในการปฏิบัติงานอาชีพ

ความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน (Occupational Safety and Health)

- เป็นการจัดการสภาพการทำงานอย่างเหมาะสม
- ไม่เสี่ยงต่อการเกิดอันตรายจากเทคโนโลยี เครื่องจักร เครื่องมือ มลพิษต่อผู้ปฏิบัติงาน
- ไม่ทำให้การผลิตสินค้าหยุดชะงัก

ความปลอดภัยในการทำงานเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิบัติงาน หากมีการจัดการสภาพการทำงานอย่างปลอดภัย จะทำให้ปราศจากการเกิด “อุบัติเหตุ” ในการทำงาน

อุบัติเหตุ (Accident)

- เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิด
- เมื่อเกิดขึ้นแล้วมีผลกระทบต่อทรัพย์สิน หรือการบาดเจ็บ และเสียชีวิตของบุคคล
- ผู้ปฏิบัติงานจึงต้องมีความระมัดระวัง โดยเฉพาะการก่อสร้าง การผลิตโดยเครื่องจักร หากไม่รัดกุมพออาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินและบุคคล

ตัวการสำคัญ

ที่จะก่อให้เกิดอุบัติเหตุมี 3 ประการ ได้แก่

บุคคล

คือ ผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นตัวการหลักของการเกิดอุบัติเหตุจากสถิติพบว่าส่วนใหญ่เกิดจากการกระทำที่ไม่ปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานที่ขาดความรู้ ความเข้าใจ ประสบการณ์ และความชำนาญ รวมถึงการที่ผู้ปฏิบัติงานมีสภาพที่ไม่พร้อมทั้งทางร่างกาย

สภาพแวดล้อม

คือ องค์กร สถานที่ทำงาน หรือ โรงงานที่ปฏิบัติงานจากสถิติพบว่าสภาพแวดล้อมในการทำงานเต็มไปด้วยอันตรายต่าง ๆ เช่น อากาศถ่ายเทไม่สะดวก การวางผังโรงงานไม่ดี การก่อสร้างหรือการต่อเติมไม่ได้มาตรฐาน น้ำท่วม ฝนตกหนัก ไฟฟ้า

เครื่องมือ เครื่องจักร

คือ อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำงานเก่าหรือเสื่อมคุณภาพ เครื่องมือขาดประสิทธิภาพ การจัดเก็บสารเคมีหรือวัสดุมีพิษไม่ถูกวิธี เครื่องป้องกันอันตรายส่วนบุคคลเก่าหรือเสื่อมคุณภาพ

จากตัวการสำคัญที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุทั้ง 3 ประการ สามารถสรุปสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัยได้ดังนี้

1. การกระทำที่ไม่ปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นสาเหตุใหญ่ ของการเกิดอุบัติเหตุ มีสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้

- 1.1 การกระทำที่ขาดความรู้ ทำให้ทำงานไม่ถูกวิธีหรือไม่ถูกตามขั้นตอน
- 1.2 การไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบตามความปลอดภัยในการทำงาน
- 1.3 การทำงานโดยไม่ใช้อุปกรณ์ส่วนบุคคล
- 1.4 การทำงานด้วยความประมาท พลังเพลอ และเหม่อลอย
- 1.5 การใช้เครื่องมือผิดประเภท หรือไม่เหมาะสม
- 1.6 การมีเจตนาหลีกเลี่ยงขั้นตอน หรือมาตรฐานเพื่อความสะดวกสบาย
- 1.7 การต้องการความรวดเร็ว จึงทำงานอย่างรีบร้อน ขาดความระมัดระวัง
- 1.8 การมีสภาพร่างกายและจิตใจที่ไม่พร้อมทำงาน

2. สภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย มีดังนี้

- 2.1 การวางแผนการจัดสถานที่ทำงานไม่ถูกต้อง รวมถึงการจัด
- 2.2 สิ่งของไม่เป็นระเบียบ
เครื่องจักร เครื่องมือ มีสภาพเก่า เสียหรือชำรุด เสื่อมคุณภาพ
- 2.3 พื้นที่ทำงานสกปรก มีเศษขยะ เศษวัสดุ น้ำหรือน้ำมัน
- 2.4 ส่วนที่เป็นอันตราย หรือส่วนที่เครื่องจักรกำลังทำงาน ไม่มี
สิ่งกีดขวางหรือสิ่งป้องกันอันตราย
- 2.5 สภาพการทำงานไม่ปลอดภัย เช่น เสียงดัง มีฝุ่นละออง
อากาศร้อน

ผลกระทบที่เกิดจากความไม่ปลอดภัยในการปฏิบัติงาน

1

ผู้ประสบอุบัติเหตุและครอบครัว

เป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง ได้รับบาดเจ็บ หรือบางรายอาจเสียชีวิต เสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล เสียอวัยวะจนทุพพลภาพ ขาดโอกาสในการประกอบอาชีพช่วยเหลือตนเองไม่ได้ เสียสุขภาพจิต เกิดความเครียด ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาด้านจิตใจ

2

เพื่อนร่วมงาน

เกิดการเสียขวัญและเสียกำลังใจในการทำงาน เกิดความหดหู่ ส่งผลให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อองค์กร

3

หัวหน้างาน

หมายถึง หัวหน้าระดับต่าง ๆ หัวหน้ากะ หัวหน้าแผนก หรือผู้บริหารระดับต้นที่มีหน้าที่ในการควบคุมดูแลพนักงานให้ทำการผลิต หรือทำงานตามแผนที่วางไว้ เมื่อเกิดอุบัติเหตุขึ้นถือเป็นความบกพร่องในการควบคุมพนักงาน ต้องเสียเวลาในการสอบสวน การวิเคราะห์หาสาเหตุ การรายงานผลและยังเสียค่าใช้จ่ายในการสรรหาพนักงานใหม่เข้ามาทดแทนด้วย

4

เจ้าของธุรกิจหรือผู้ประกอบการ

ได้รับผลกระทบ ได้แก่ ผลผลิตจากการทำงานลดลง เสียค่าใช้จ่ายสูงขึ้น เช่น ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล เงินชดเชย ค่าวัสดุ ค่าซ่อมแซมเครื่องจักร หรืออาจรวมถึงค่าปรับที่เกิดจากการส่งงานล่าช้า ทำให้ผลกำไรลดลงหรือเกิดการขาดทุนได้

5

สังคมและประเทศชาติ

อุบัติเหตุร้ายแรงที่เกิดขึ้นในประเทศ ส่งผลกระทบต่อสังคม และประเทศชาติประชาชนเสียชีวิต และกำลังใจ รัฐบาลต้องมีภาระดูแลช่วยเหลือคนงานที่เกิดอุบัติเหตุและคนงานที่ไร้สมรรถภาพ ในการปฏิบัติงาน ก่อให้เกิดการสูญเสียด้านเศรษฐกิจโดยเปล่าประโยชน์ นักลงทุนต่างชาติขาด ความเชื่อมั่น เสียภาพพจน์และชื่อเสียงที่ดีของประเทศชาติอีกด้วย

ความสูญเสียจากการเกิดอุบัติเหตุ

แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ

1. ความสูญเสียทางตรง

หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับผู้ประสบอุบัติเหตุ โดยตรง ได้แก่

- 1) ค่ารักษาพยาบาล
- 2) ค่าทดแทน
- 3) ค่าทำขวัญ ค่าทำศพ
- 4) ค่าประกันชีวิต

2. ความสูญเสียทางอ้อม

หมายถึง ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ นอกเหนือจากค่าใช้จ่ายจากความสูญเสียทางตรง เช่น

- 1) การสูญเสียเวลาทำงานของผู้บาดเจ็บ
- 2) ค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมเครื่องจักร เครื่องมือ อุปกรณ์ที่ได้รับความเสียหาย
- 3) วัตถุดิบหรือสินค้าที่ได้รับความเสียหาย
- 4) ผลผลิตลดลง เนื่องจากกระบวนการผลิตขัดข้อง ต้องหยุดชะงัก

3.

หลักการของความปลอดภัย

การดำเนินการ ด้านความปลอดภัย

1. ด้านเศรษฐกิจ (Economic)

การจัดการด้านความปลอดภัยอย่างมีประสิทธิภาพ จะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ดังนี้

- ค่าตอบแทนคนงาน
- การรักษาพยาบาล
- ลดการสูญเสียการผลิต

2. ด้านกฎหมาย (Law)

กฎหมายการชดเชยแรงงาน เป็นกฎหมายที่มีผลดีทั้งต่อผู้ปฏิบัติงานและเจ้าของกิจการ โดยคนงานที่ประสบอุบัติเหตุจะได้รับเงินชดเชยตามชนิดของบาดเจ็บที่ระบุไว้อย่างชัดเจน

3. ด้านจริยธรรม (Ethics)

การสร้างความปลอดภัยในการทำงานอย่างถูกต้อง ทำให้คนงานมีกำลังใจและเกิดความรักในองค์กร

4.

การส่งเสริมความปลอดภัย ในการปฏิบัติงานอาชีพ

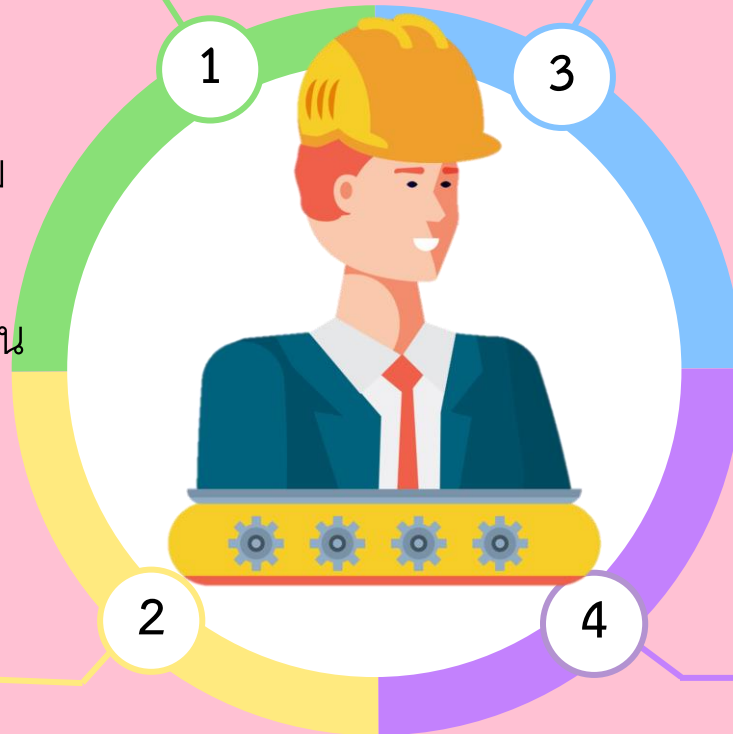

การสร้างความตระหนัก (Awareness)

พยายามทำให้บุคคลจำนวนมากพูดถึงความปลอดภัยให้มากที่สุด จากนั้นออกแบบกิจกรรมการส่งเสริมความปลอดภัยให้สอดคล้องกับปัญหาวิกฤตที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ต้องทำให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานอย่างปลอดภัยจนเป็นนิสัย และเข้าถึงพฤติกรรมที่ยอมรับ

การยอมรับ (Acceptance)

การทำให้ผู้ปฏิบัติงานยอมรับโปรแกรมความปลอดภัย ต้องอาศัยการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และผู้บริหารปฏิบัติตนด้านการทำงานอย่างปลอดภัยเป็นตัวอย่างแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

การปฏิบัติ (Application)

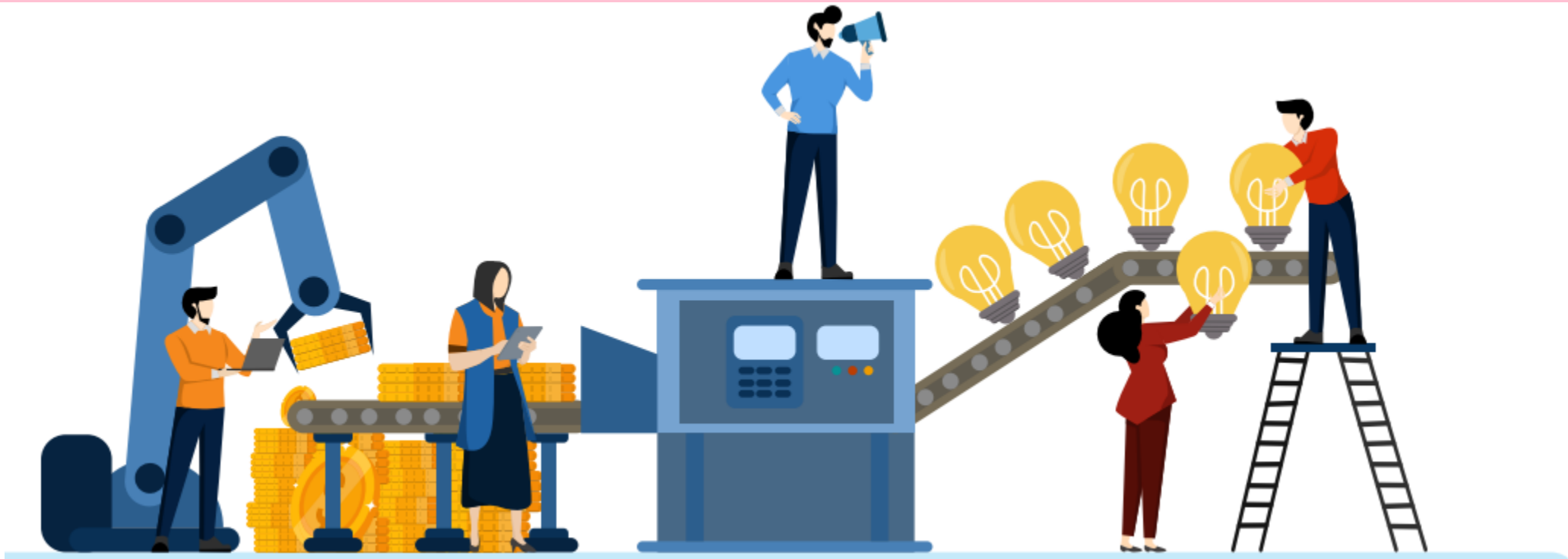
ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมต่อโปรแกรมความปลอดภัย หากผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมกับการกิจกรรม จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานโดยคำนึงถึงความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

การรับนิสัยใหม่ (Assimilation of New habit)

นิสัยใหม่จะเกิดเมื่อบุคคลมีทัศนคติความปลอดภัยติดแน่นในความรู้สึก แล้วแสดงออกมาเป็นพฤติกรรม

5.

แนวทางการส่งเสริมความปลอดภัย ในองค์กรให้ประสบความสำเร็จ

1.

ผสมผสานกิจกรรมการส่งเสริมความปลอดภัยเข้าไปกับระบบการบริหาร เพื่อควบคุมความสูญเสีย (Loss Control)

2.

ให้ความสำคัญกับข่าวสารด้านสาเหตุของอุบัติเหตุเฉพาะ

3.

กำหนดเป้าหมายการส่งเสริมความปลอดภัยที่เฉพาะเจาะจง

4.

เพิ่มความเข้มข้นด้วยความหลากหลาย เช่น จัดทำบอร์ดสื่อสารข่าวสารตามจุดต่าง ๆ

5.

กิจกรรมการรณรงค์ เช่น การรณรงค์กิจกรรม 5 ส. การประกวดคำขวัญความปลอดภัย ทำแผ่นป้ายแสดงสถิติอุบัติเหตุหรือป้ายประกาศ การตอบปัญหาชิงรางวัล

6.

เน้นเชิงบวก เป็นกิจกรรมการส่งเสริมความปลอดภัยที่เน้นให้ทำอะไร (What to do) จึงจะทำให้มีความปลอดภัยมากขึ้น

7.

การส่งเสริมบริเวณที่ต้องการควบคุมปัญหาเฉพาะจุด

8.

การยึดหลักการป้องกัน ได้แก่ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจะช่วยเพิ่มการจูงใจ การมีส่วนร่วม จะช่วยเพิ่มการจูงใจและการสนับสนุน การตอบสนองซึ่งกันและกัน การเสริมพฤติกรรม

9.

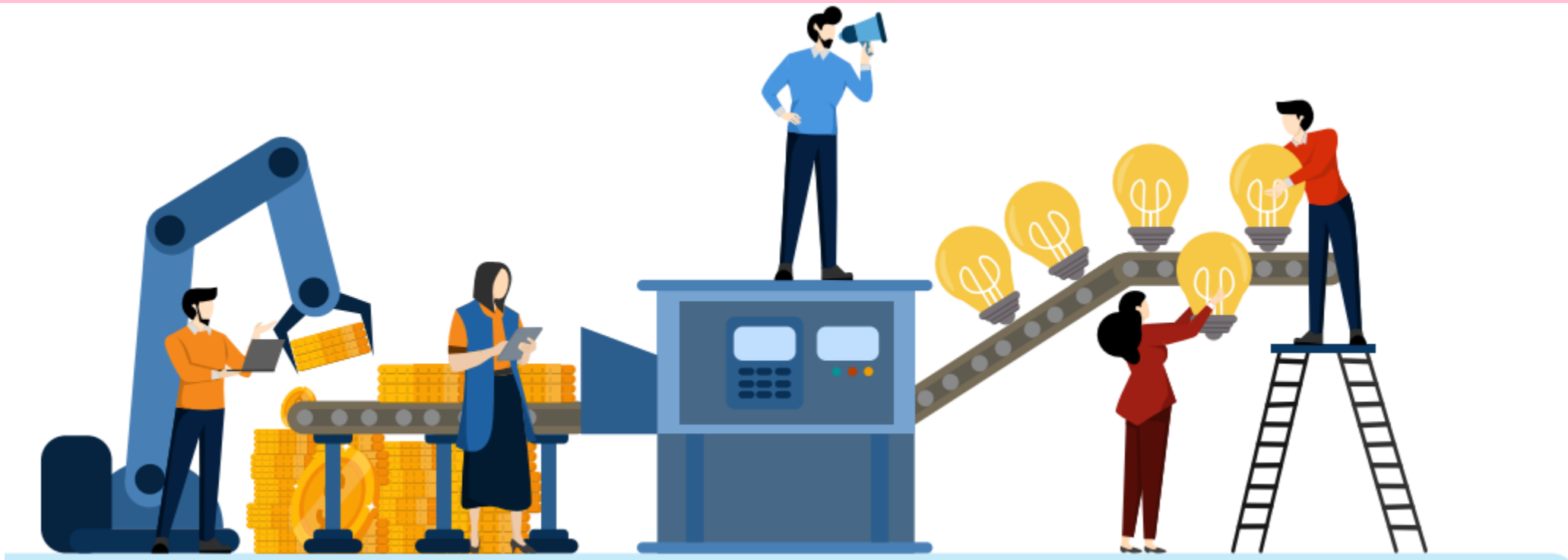
การมุ่งเน้นที่ปัญหาวิกฤต

10.

ประเมินผลการส่งเสริมความปลอดภัย

6.

ประโยชน์ของการจัดการอาชีวอนามัย และความปลอดภัยในการปฏิบัติงานอาชีพ

ประโยชน์ของการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการปฏิบัติงานอาชีพ มีดังนี้

01

พนักงานมีคุณภาพ ชีวิตที่ดีขึ้น

การทำงานอย่างปลอดภัย
เป็นการลดอุบัติเหตุที่จะ
เกิดขึ้นพนักงานมีคุณภาพ
ชีวิตที่ดี ส่งผลให้
ครอบครัวมีคุณภาพชีวิตที่
ดีตามไปด้วย

02

ผลผลิตเพิ่มขึ้น

การทำงานอย่างปลอดภัย
ทำให้พนักงานมีขวัญและ
กำลังใจที่ดี ตั้งใจทำงาน
มีความรับผิดชอบอย่าง
เต็มที่ ผลผลิตโดยรวมจึง
สูงขึ้นทั้งด้านคุณภาพและ
ปริมาณ

03

ค่าใช้จ่ายลดลง

การทำงานอย่างปลอดภัย
ช่วยลดอุบัติเหตุ จึงทำให้
องค์กรไม่ต้องรับภาระ
ค่าใช้จ่ายในการรักษา
พยาบาลของคนงาน ค่า
ซ่อมแซมเครื่องจักร ค่า
อุปกรณ์เสียหาย ทำให้
ต้นทุนการผลิตลดลง

04

ผลกำไรเพิ่มมากขึ้น

การทำงานอย่างปลอดภัย
ส่งผลให้ค่าใช้จ่ายลดลง
ต้นทุนการผลิตต่ำ ส่งผล
ให้องค์กรได้รับผลกำไร
มากขึ้นตามไปด้วย

05

ลดการสูญเสีย ทรัพยากรมนุษยชาติ

การทำงานอย่าง
ปลอดภัย ช่วยลดการ
เกิดอุบัติเหตุกับพนักงาน
ซึ่งถือเป็นแรงงานที่
สำคัญของประเทศชาติ

06

ภาพลักษณ์ของ องค์กรดีขึ้น

องค์กรที่มีระบบการ
ทำงานอย่างปลอดภัย
จำนวนการเกิดอุบัติเหตุมี
น้อยครั้ง หรือไม่มีเลย
ย่อมส่งผลถึงภาพลักษณ์ที่
ดีขององค์กร

07

เศรษฐกิจของ ประเทศชาติโดยรวมดีขึ้น

เมื่อจำนวนการเกิดอุบัติเหตุ
ของแต่ละองค์กรมีน้อย
หรือไม่มีเลย ส่งผลให้นัก
ลงทุนต่างชาติเกิดความ
เชื่อมั่นเข้ามาลงทุน
ภายในประเทศ ก่อให้เกิด
การจ้างงานเพิ่มมากขึ้น

สรุป หลักสุขภาพความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมในการปฏิบัติงานอาชีพ

